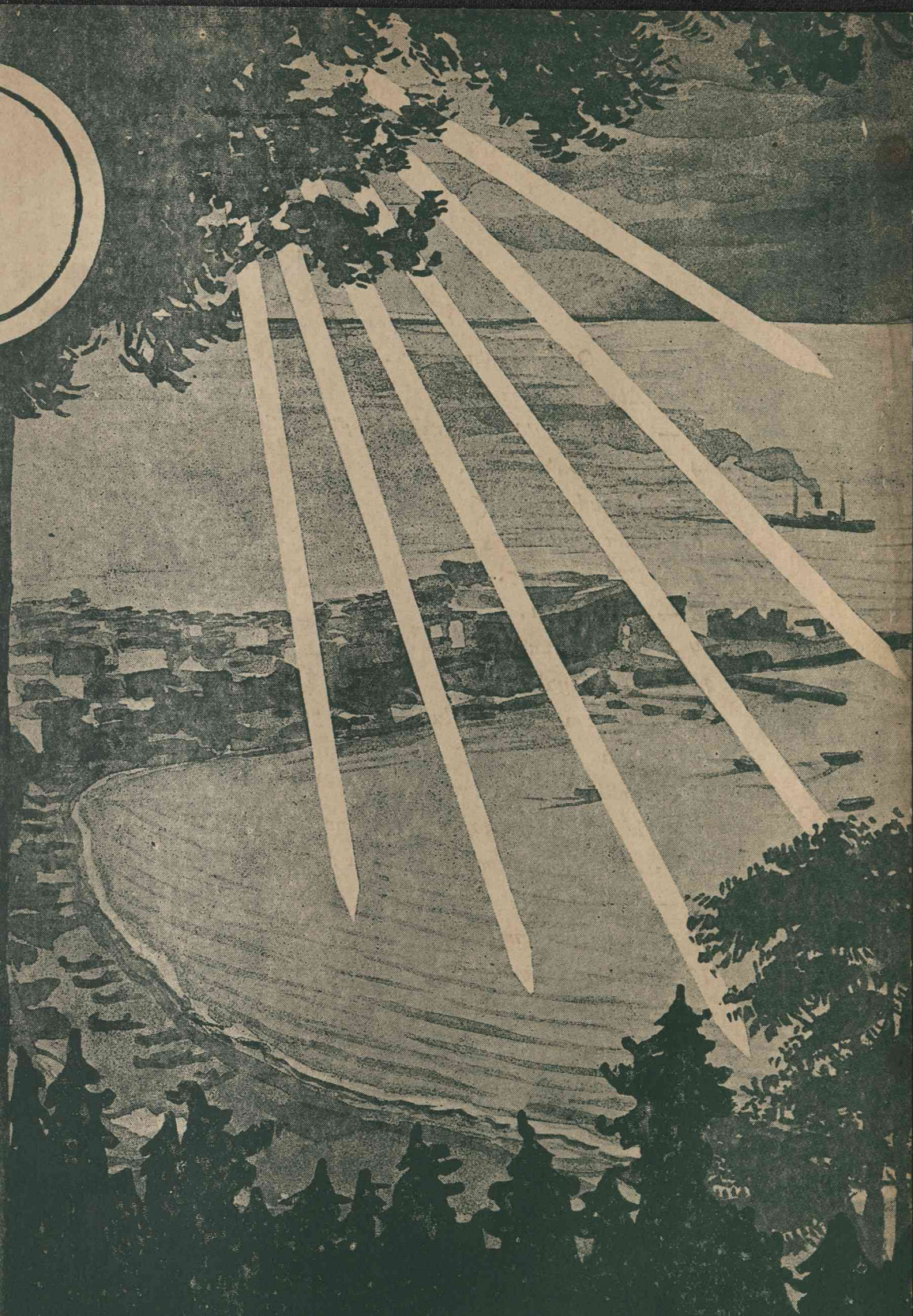

3

iNAN

— İçindekiler —

1 — , " O En Bütün " dür .	R- N- E
2 — Atatürk Trabzonda.	Y. S. Uzay
3 — Büyük Atatürkün Trabzona yüksek iltifatları.	
4 — Bizim İnkılâbımız.	Rıfat Necdet Evrimer
5 — Me'suduz.	Asım Atabay
6 — Ona Yakın .	Rıfat Necdet Evrimer
7 — Büyük sevinç .	Hakkı Tuncay
8 — Alay marşı .	Fikri Naşir
9 — Ülkü yolunda .	Süleyman Kazmaz
10 — Visera yolunda .	Sezai Tarhan
11 — Trabzon transit yolu ve rakip yollar.	Ş. Altan
12 — İnan	N. Korkusuz
13 — Ertik tahsilin önemi	Ş. Altan
14 — Hayattan ve kitaplardan notlar	F. N.
15 — Atatürk Trabzonda, biz tarih huzurunda	A. Günel
16 — Hayat .	Şinasi
17 — Atatürk aramızda .	N. Erel
18 — Büyük Şefimizin teşriflerine ait intibalar.	İnan
19 — Ülkü ve kültür hareketleri.	İnan

10 | Haziran | 937 perşembe günü Trabzonumuzu şereflelendirmelerile en küçüğümüzden en yaşlımıza kadar hepimizi sonsuz sevinç ve heyecan içinde bırakan Cumhur Reisimiz ve Büyükler Büyüğü K. ATATÜRK

—Musahabe—

O, “En Bütün,,dür.

— 1 —

1919 Yılı.. İstanbul, derin bir ıztı-
rap içinde bitkin. Ümit kapıları kapan-
mış, memleket yer yer yanmış. Büyük
savaşa girmenin neticesi : Sonsuz hus-
ran. Her yerde bedbin ve bedbinlik..
Ağlıyanların ıztıraplarıyla, matemleriyle
istihza edenler ; sur yapıyor, gurur
taşıyorlar.

Beyoğlu caddesinden geçemezsiniz,
her adımda millî izzeti nefsintze ağır
gelen bir vaziyetle, bir manzara ile kar-
şılaşırsınız. Köprü iskelelerinde, Ada se-
fası yapmağa giden yabancılara, lövan-
tenlere, kozmopolitlere toplu bir halde
rastgelirsiniz. Kendi topraklarımızda biz
yanıyor, ağlıyor, damla damla ölüyoruz;
onlar gülüyor, seviniyor, coştukça co-
şuyorlar.

Türk mahallesindeki pos bıyıklı
rum mağaza sahibi, şimdi tezgâhını bı-
rakmış, dükkânına yabancı devletlerin
bayrağını asmış, kapısı önüne iskemlesini
atmış, masasını kurmuş, laterna çaldı-
rıyor, hora teptiriyor. Beyoğlundaki
Ermeni tüccar, caketinde üç renkli bir
rozet taşıyor, Galata'daki sarraf Hayim,
Türk müşterisine karşı muamelesini çok-
tan değiştirmiş,

Rum ve Ermeni mahallelerindeki
taşkınlık, tahammül edilmez bir derece-
de.. Ümit yok, ışık yok, hükûmet mut-
lak bir zaaf içinde.. O derece bir zaaf
içinde ki bir ecnebi polis neferi, yol üs-
tünde Osmanlı İmparatorluğunun son
sadrazamını taşıyan otomobili durdu-
ruyor!

15 Mayıs 1919 .. Rumların taşkın-
lığı hudutsuz, her sokakta bedmest bir
palikaryanın salyalı narası, laterna gü-
rültüsü.. Gelin oluyormuş gibi süslenen
Rum kızlarının kilise önlerinde polkast,
bir suru sürür, bir zevkü gurur.. Kapla-
rına sığamıyorlar ve körkütük oluncuya
kadar içip yol ortasında yalpa vuruyor,
salya saçıyorlar.. Zito Venizolos hayki-
rışları en küstah mahiyetini alıyor.

Osmanlı hükûmeti zamanında tari-
hin nadir kaydettiği gafletle kendilerine
memuriyet kapıları açılan ve yüksek san-
dalyeleri işgal eden bazı Rum ve Erme-
ni memurlar, şimdi mütsevli orduların
en yaman medhiyehânı . . İzmirin işgal
faciası, lövantenler muhitinde sevinç te-
zahuratiyle karşılanıyor, bayram yapı-
lıyor.

İstanbulun öte yakasında derin bir
matem havası var. Sokaklar birer ıztı-

rap şıryanı gibi uzanıyor. Bu sokaklarda kalpleri yaşlı, gözleri yaşlı insanlara rastgeliyorsunuz : Onlar Türk kadını, Türk kızı, Türk genci, Türk ihtiyaridir. Dudakları büyük faciyanın meraretiyle titriyor. Yürüyorlar, birer hayal gibi. Babîli, bir « babî hâli » olmuş. Memleket, en acı günlerini yaşarken halâ post kavgası, sandalye kavgası var.

Tarihin lânet hükmünü verdiği Hüriyet ve İtilâf fırkası, müstevli kuvvetlerin yardımıyla, büyük bir hâile içinde yanan memleketi idare iktidarını almak istiyorlar. Verekpelerleri irin kusuyor, bedbinlik saçıyorlar. Gök kara, gönüller kara ve her Türkün içinde iltiyam bulmayan derin bir yara..

Bir vatan yanıyor, bir güneş batıyor. Her Türk evi bir matemhane.. Gökten istindat edenlerin sesleri, ancak kendi muhitlerinde bir tinnit dairesi yaptıktan sonra yine içlerine doluyor. Allaha açılan eller, yüzlere kapanıyor.. Bir meraret ki tahammül etmek için Türk olmamak lâzım.

Nereye baksanız orada bir ihtizar enini iştiriyorsunuz. Gözlerde ümitsizliğin inikâsı, sözlerde ızdırabın ifadesi var.

Bütün bu elim, bu fecî hal ve şartlar karşısında granitten daha sağlam çelikten daha kuvvetli bir üstün irade duruyor. Bütün milletin ızdırabını bir dimağ yüklenmiş.. O dimağ, en yüksek muztaribin dimağı.. Yalnız bir çift göz, bu hâilenin ötesini görüyor, yalnız bir tek kalp, kuvvet ve ümit ile çarpıyor. O, Beşiktaşta evinde, sonra Şişlideki evinde gece sabahlara kadar durmadan çalışıyor; büyük facia karşısında o faciyanın bütün menhus izlerini, bütün meşum tesirlerini ortadan kaldıracak beşer fevkindeki irade ile dimdik duruyor ve güzel gözlerini vatan ufuklarına çevirerek uzun uzun bakıyor ve dudaklarından şu beyit yükseliyor :

Ölmez bu vatan, farzımuhal ölse de hattâ,
Çekmez kürenin sırtı bu tabutu cesimi !

Bu vatan ölmez. Bu vatan nasıl ölür ki en tehlikeli zamanında, en kara gününde, en büyük evlâdını doğurdu ve Mustafa Kemal, doğu ufuklarından bir ihtilâl halinde yükseldi ve dünyanın her tarafında görülen eşsiz bir güneş oldu.

— 2 —

Büyük zafer kazanılmıştı . İstanbul sonsuz bir sevinç ve heyecan tufanı içinde idi. Şimdi matem sırası müstevlilere, lövantenlere, kozmopotitlere gelmişti. Varsın ağlasınlar ta haşre kadar. Onlara ağlamak daha çok yaraşıyor. Artık pos bıyıklı Rum mağazacı yerinde kalamıyacağını anlamış, çoktan İstanbulu terketmişti. Ermeni tüccarın ihtidasına inanmadık, sarraf Hayim başka maske bulamadı ve ötekiler başta Vahidettin olduğu halde mudiller, mütereddiler selâmeti ecnebi topraklarına ilticade buldular . Şimdi gelin gibi süslü Rum kızları İstanbul sokaklarında yakalarında Mustafa Kemal rozetini taşıyorlar. Rum, Ermeni delikanlıları "Yaşa Mustafa Kemal paşa," marşını dudaklarından düşürüyorlar.

Nasıl öyle yapmasınlar ki güvendikleri müstevli ordu, on üç gün içinde Anadolu'nun harimi ismetinde boğuldu. Ve o ordunun başkumandanı da son neferi de «zito Mustafa Kemal» diye bağırda.

Mustafa Kemal 9 Eylülde İzmir tepelerinden muzaffer ordunun şehre girişini temaşa ederken dudaklarından yine şu beyit yükseliyordu :

Ölmez bu vatan farzımuhal ölse de hattâ
Çekmez kürenin sırtı bu tabutu cesimi

— 3 —

İsbat, tesbite hâkimdir derler. Atatürk; Türk vatanının ölmeyeceğini, öldürülemeyeceğini filen isbat etti. Bizim tesbitimiz bu muhteşem isbat karşısında yalnız bir aciz ifade eder, hem mutlak bir aciz!..

Atatürk; Türk milletin büyük kudret ve kabiliyetine en çok inanandır. O, bir millet psikolojisinin bütün anâtını bir tefahhus derecesinde bilir. Onda his cephesi, fikir cephesinden, fikir cephesi, his cephesinden daha kuvvetlidir. Bir hadise karşısında onun duyduğunu, biz duyamayız, onun gördüğünü görmemize imkân yok. O söylediği zaman bir cihan konuşur. Sözlerini bir gün bile israf ettiği görülmemiştir. O, en iyi, en doğru ve en güzeli sevmiştir. Onun bakışlarında sonsuz kudretin en celi ifadesi var. O, kalbin göziyle görür, söylerken düşünür, düşünürken söyler. O, bir fikir ummanı, bir his şellâlesidir. Kendisini yakından görenler ona sonsuz hayranlıkla bağlanırlar. Dünyada hiç bir baş gösteremezsiniz ki milleti tarafından Atatürk kadar sevilmiş olsun.

Milletler tarihin sayfa sayfa çeviriniz, göreceksiniz ki kahraman diye kaydedilenler bir gün iradelerinin husranına yannmışlar. Yalnız bir adam var ki başlıbaşına bir iradedir ve bir "en bütün" dır.

Bir gün bir ecnebi âlimle, bir İtalyan âlimiyle görüşüyordum. Söz, tarihdeki kahramanlara intikal etti; bir lâh-

za teemmülden sonra dedi ki:

— Bizde İtalya ittihadını vücuda getiren bir Garibaldi vardı. Bizde tarihimizin sitayişle bahsettiği kahramanlar vardır. Kendi kanaatıma göre Atatürk bizim olsaydı onları pek az hatırlardık.

Bu âlim düşüncesinde çok samimi idi ve ilmin verdiği tam bitaraflik içinde konuşuyordu.

Yine bir yıl komşu Bulgaristanda bir tetkik seyahati yapıyordum. Bizi Zistöviden Rusçuğa götüren Macar vapurunda bir Bulgar profesörüyle görüştüm. Bana aynen şu sözleri söyledi :

— Bulgar milleti çok maztariptir. Asıl ızdırabı, bağrından Mustafa Kemal gibi bir dehâ çıkaramamasıdır .

Cumhuriyetin onuncu yıl dönümünde idi.. Âzam şairimiz Abdülhak Hâmitten neşredeceğimiz bir eser için yazı istemiştik. Büyük Hâmid bize gönderdiği 21 Eylül 1933 tarihli mektubunda :

" Cumhuriyetin evsafı cihanşümuldür. Hususiyle bir çok muzafferiyata müstenit olarak kurulan bizim Cumhuriyetimizin evsafı. Büyük, pek büyük Gazinin eseri himmeti olan o mebnayî hamiyet ve hamasete dünya yüzündeki saltanatlar bile hayret ve hasretle nigeran olsalar sezadır, diyordu.

Ve öyledir. Bütün garp gözlerini bize çevirdi, hayranlıkla bakıyor. Ne mutlu bize ki o bizimdir, bizim başımızdadır.

R. N. E

Atatürk Trabzonda

Türkün, cihanın en büyüğü Trbzona geliyor, Türkün göz bebeği, Türk dünyasının güneşi, dünya tarihinin yeni kurucusu Trabzona geliyor. Dünya güneşinin altından Osmanlı hükümetinin kaldırılması kararlaştırıldığı, Türkün, Tüklüğün büyük ve ebedi adının dünya haritasından silinmesi düşünüldüğü zaman yine Karadenizin beyaz köpüklü sahillerine gelip te (dur!) kumandasını veren o büyük adam, O büyükler büyüğü Atatürk Trabzona geliyor. O zaman halâskâr olarak gelen ve bu topraklardan başlayarak Türkün yurdunu, Türkün varlığını kurtaran ve ona tarihinde şimdiye kadar ulaşamadığı en yüksek şerefi ve kudreti veren o nadirei hilkat, o şeref ve saadet güneşi bugün Trabzon ufkundan doğuyor.

Trabzon için, Trabzonlular için, Trabzonda bulunanlar için bu ne tarif edilemez bir bahtiyarlıktır. 10 Haziran 1937 Perşembe günü ne baha biçilmez kutlu ve mutlu bir gündür.

Geldi, evet o semavi gözlü, güneş saçlı numunei kudret geldi. Onun Türk-lüğü kurtaran, Türkün vatanını kurtaran ve onları varlığını en şerefli şahiklarına çıkaran kudretli elini öptük, öptük... Bu ne irişilmez bir saadet, ne bulunmaz bir bahtiyarlıktı.

O, o büyükler büyüğü herkes için bir halâskârdır, fakat benim için daha kutsi, daha lâhutî bir münci, doğrudan doğdruya hayatımın, canımın da kurtarıcısıdır. O zamandanberi, 17 Eylül 1938 denberi onun sayesinde, onun hesabına yaşıyorum.

O zaman Bandırmayı işgalinde bulunduran Yunan fırkasının kuman-

danı miralay Tavlari benî "Kemalistlik", cürmle, o şerefli cürümle itham ederek idam kararile hapsedmişti.

Vaktaki o büyük kurtarıcı Atatürk Türk askerine "Asker, hedefiniz Akdenizdir", emrini verdi, yalnız karşı-sındaki düşmanlar değil yurdun her noktasındaki müstevliler dahi şaşırdı, akılları başlarından uçtu. Bu şaşkınlıkla bizi hapisten çıkardılar, evvelâ deniz kenarında bir yere, sonra da 1800 kişi ile birlikte Bandırmada Haydar-çavuş camiine kapadılar. 17 Eylül 1938 gecesi kaçarlarken camiin bodrumuna doldurdukları dinamitleri ateşliyerek camii kubbelerile beraber havaya uçurmuşlardı. Fakat beş dakika evvel cami-in kapısı kırılmıştı, hepimiz bir mevti muhakkaktan kurtulmuştuk.

Ta Afyondan, Dumlupınar sırtlarından o kudretlinin darbei kahharı, onun halâskâr sadasıdır ki düşmanı sersemletmiş, avcunun içindeki esirlerine özene bezene yapacağını şaşırtmıştı. İşte o canlar, ülkeler kurtaran o kudretli eli burada da öpmek saadetine nail oluşum ömrümün sonuna kadar iftihar ve minnetle mestolacağım bir mazhariyettir.

Zaten onun aşkile dolu olan kalplerin heyecanı ; Trabzona geleceği müjdesinin alındığı günden itibaren en yüksek derecesine ve burada, aramızda bulunduğu günlerde, aynıhavayı tenefüs ettiğimiz, mübarek yüzünü gördüğümüz anlarda ise tarif olunamıyacak hadde çıkmıştır. Trabzonun o günler-deki neş'e ve saadet hisleri hiç bir kalem ve fırça ile tam ifade edilemez.

Ondan ayrıldıktan sonra da halâ o

neş'e içinde, o zevkle yaşıyoruz ve bu zevk ruhlarımızda ebedi kalacaktır. Burada gördükleri candan, yürekten bu heyecanı, bu aşkı kıymetli Başbakan İsmet İnönü'ne yazdıkları tel yazısının bir yerinde: "Bütün bunlar, şark vilâ-yetleri halkımızın gönülden gelen selâm, sevgi ve saygılarını bana sunarken ne kadar mütehassis olduğumu ifade için kelime bulamadığımdan bunu ifade etmeksizin geçiyorum." Diğer bir yerinde de "Bu kadar saygı ve sevgi ve bağlılık ifade eden milli heyecan karşısında bir naçiz kalbin durmaması yine o milli heyecanın verdiği kuvvet sayesinde ancak mümkün olabilmıştır."

şeklinde ifade buyurmuşlardır.

O azametli ruhun, en müşkil, en karışık şun ve hadisatı bile pek veciz surette ifadeye muktedir olan kendi kudretli lisanile de tarif edilemeyecek kadar yüksek tahassüsünün Okyanoslara benziyen enginliğini tarife yeltenmek değil, ondan hissemize düşen şükran ve minnet hislerini bile ifade edebilmekte bu naçiz kalem lâl ve ebkemdir.

Bu, benim ve Trabzondaki mesai arkadaşlarımla ve bütün Trabzonluların ebedi mucibi mefharetimiz olacaktır.

Trabzon Valisi
Y. S. Uzay

Büyük Atatürkün Trabzona yüksek iltifatları

Trabzonu teşrifleriyle bizi sonsuz sevinç içinde bırakan Ulu Önderimizin Trabzona ait yüksek iltifatlarını taşıyan telgraflarıyla kendilerine minnet ve şükran arzeden diğer yazı ve telgrafları aynen aşağıya yazıyoruz.

Atatürkten İsmet İnönüne

(Tel)

Ankara 12 (A. A.) Üçüncü umumî Müfettiş Tahsin Uzerin vukubulmuş olan daveti üzerine şark vilâyetlerini görmek üzere Haziranın sekizinci salı günü İstanbuldan Trabzona hareket ettim. Trabzon - Erzurum yolu üzerinde, bu yolu daha mühim bir hale ifrâğ maksadile başlamış olan yer yer inşaatın henüz ikmal edilememiş olduğunu gören ve bu mâni sebebiyle bütün müfettişlik mıntakasındaki seyahatimin müşkilâtını takdir eden Umumî Müfettiş Tahsin Uzer, benim bu seyahatimde yolumun üstünde bulunmayan yerlerin askerî, mülkî, mahallî Parti ve kültür mümessillerini dolgun heyetler halinde Trabzona topluyabilmek zekâ ve inceliğini göstermiş bulundu. Perşembe günü Pulatane karşısında o civarın enerjik ve temiz halkı tarafından bir filotillâ ile karşılaştık, selâmlaştık. Onu müteakip Trabzondan karışımıza çıkan bir filotillâ, başta Umumî Müfettiş Tahsin Uzer ve Ordu Umumî Müfettişi kıymetli Kâzım Orbay ve her ikisinin arkadaşları bulunduğu halde beni karşıladı ve birleştik. Trabzona gelişim bundan evvelki iki gelişime nisbetle müstesna bir tertip ve intizam gösteriyordu.

Rihtımda evvelâ bütün Umumî Müfettişlik içindeki, yukarda işaret ettiğim bütün valiler ve yakın vilâyetlerin kaymakamları ve her vilâyet merkezinin belediye reisleri ve halk mümessilleriyle karşılaştım. Bütün bunlar, şark vilâyetleri halkımızın gönülden gelen selâm, sevgi ve saygılarını bana sunarken ne kadar mütehassis oldu-

ğumu ifade için kelime bulamadığımdan bunu ifade etmeksizin geçiyorum. Ondan sonra kahraman ordumuzun vatan ve milletin her emrine her an âmade gayet çevik, cesur ve iyi bakımlı bir kuvveti tarafından selâmlandım. Bundan duyduğum zevki ayrıca kaydetmeliyim. Askerimizin oldukça uzun cephesi önünden geçtikten sonra ancak büyük komandanın iltizamı üzerine otomobilime binebildim. Ondan sonra Trabzon, yalnız benim geçtiğim yol üzerinde değil, o yola kavuşan bütün yollar görünebildikleri uzunluklarıncâ halk tarafından kadın erkek dolu bir manzara ve heyecan ve alkış tufanı halinde görülmekteydi.

Bu kadar saygı ve sevgi ve bağlılık ifade eden millî heyecan karşısında bir naçiz kalbin durmaması gene o millî heyecanın verdiği kuvvet sayesinde ancak mümkün olabilmıştır.

Trabzon hususî idaresinin bana kıymetli bir hediyesi olan köşküme geldim. Orada da beni yalnız bırakmadılar. Her türlü yüksek misafirperverlik timsalile karşılaştım. Çok rahat ve huzur içinde geceyi geçirdim. Bu günkü cuma günü Umumî Müfettiş Tahsin Uzerin tertip ettiği muvafık programı takip ettim. Vilâyet makamını, Cumhuriyet Halk Partisi merkezini, Umumî Müfettişlik makamını, Halkevinin, Belediyeyi, Kumandanlık makamını, Askerî garnizonu ziyaret ettim. Bu makamların

her birinde karşılaştığım heyetler bana, sana, Cumhuriyet hükûmetine ve bütün Türk milletine ister istemez gurur ve azamet, kuvvet ve heyecan verecek yüksek kıymette ve fazilette idiler.

Belediye dairesinde, kendi muhabbetkâr arzularıyla halk içine girmiş olan devletler konsolosları da bulunuyordu. Onları da görmekle ayrıca memnun olduğumu zikretmeliyim.

Beni tekrar bir daha heyecana düşüren şey kumandanlık dairesinden ayrılırken halkın heyecan ve tezahürünün oradan sonra gittiğim yere kadar devam edişidir. Son ziyaretgâhım Trabzonun Askerî garnizonu oldu. Garnizonda kıymetli kumandanlar tarafından bana takdim edilen Trabzon askerî kuvvetlerimizle açık alanda karşı karşıya bulunduğumuz dakikada duyduğum zevki tarif edemem.

O kadar ki tekrar askerlik duygularım uyandı ve onlara bulundukları dar alanda benim ve benimle beraber bulunan zatlerin memnuniyetlerini m u c i p o l a c a k ufak bir tatbikat yapmaktan kendimi alamadım. Orada gördüklerimden çok

memnun oldum. Kumandanları tebrik ettim. İstanbuldaki görüşümü de bildirmiştim. Onun gibi, şarkın bu önemli ve geniş bölgesinde yüksek kumandayı elinde tutan kıymetli Orgeneral Kâzım Orbaydan ve kendisiyle beraber burada bulunan Korgeneral Muzaffer Ergüderden ve kendisine filen tatbikat yaptırmış olduğum Albay Nuri Berközden ve bütün şark ordusu komutan, subay ve eratından çok memnun kaldığımı Mareşale bildirmenizi ve Mareşalin da kendilerini tebrik ve takdir etmelerini arzu ettiğimi bildiririm.

Şimdi bu dakikada Trabzon Atatürk köşkünde bulunurken bütün şark vilâyetleri Türk mümessiller heyetleriyle beraber geçirmekte olduğumuz samimî hayatın devlet, hükûmet ve millet iştirakinin en yüksek enmuzecini görmekte olduğumu söylersem buna ne kadar sevineceğinizi ve benim bu derin sevincimi bütün memleket ve millete senin ağzından ne kadar iyi söylenebileceğini takdir ederek gözle-rinden muhabbetle öperim.

K. ATATÜRK

Trabzon: 12-6-1937

Saat 24

Şark vilâyetleri Üçüncü Umumî Müfettişi Tahsin Uzer

EKSELÂNS,

Sizin mıntakanızı görmek ve orada bulunmak için düşündüğüm plâna göre çok günlerin geçmesi tahmin olunabilirdi. Ancak benim Müfettişlik mıntakanızın içine girmeme mevsimin müsait olmadığını ve bunu karşılayan senin çok geniş ve yüksek tedbir ve zekâna tetabuk eden veziriyetleri Trabzonda gördükten sonra artık bir dakika dahi seyahat ve ikametimi uzatmakta mâna görmedim.

Sizi takdir ederek ve sizlerle iftihar ederek Trabzondan şimdi ayrılıyorum. Ben ayrılırken sen Trabzondan bütün şark vilâyetlerine benim derin muhabbetlerimi ve Türk şarkın on sekiz sene evvel bana gösterdiği itimadını daha yüksek ve daha feyizli kuvvet ve kudret menbaı olarak tanıdığımı onlara, benim tarafımdan lütfen bildiriniz.

K. ATATÜRK

Trabzon, Karadeniz ve Doğu diyarı civanmert evlâtlarına :

Reisicumhur Atatürk, Trabzonu teşrifinden ve temiz yürekli halkın gösterdiği samimî, kalbî sevgi, saygı ve muhabbetten ve coşkun tahassüslerinden pek çok memnun oldular, müteşekkir kaldılar. Bu yüksek duygularını siz evlâtlarına birer birer söylemekliğimi, selâmlarile bildirmekliğimi bana defaatle emir buyurdular. Trabzonda geçirdikleri tatlı ve neşeli zamanın hatıralarında unutulmaz iz ve eser bıraktığını tekrarladılar.

Yukarıya yazdığım iradeleri, bana şifâhen söylediklerini gösteriyor.

Resmî dairelerde, Belediyede, Halkevinde gördükleri intizamdan ayrı ayrı hoşnut kaldıklarını bildirdiler. Mektep yavrularının kendilerini istikbalde gösterdikleri intizam, mükemmeliyet ve bilhassa cûşuhuruş halindeki sevgilerinden pek ziyade sevindiklerini, bunları yetiştiren kıymetli kültür elemanlarına, öğretmenlere ayrıca selâmlarının tebliğini, hepsinin ayrı ayrı gözlerinden öptüğünü ve cümlesinin vatan ve millet için birer kıymettar uzuv olarak yetişmeleri yolunda temenniyatta bulunduklarını söylediler. Hülâsa, Trabzonun sevgi ve saygı ile bağlanan ve samimiyetle dopdolu olan sıcak muhitinden neşe ve şetafetlerinin en son haddinde ayrılmağı münasip görerek hareket etmek kararını verdiklerini ve bunu böylece aynen size tebliğ etmekliğimi bana bir vazife olarak verdiler. İşte ben de bu tahassüslerle medenî rûşlerini bihakkin isbat eden Trabzon, Karadeniz ve Doğu diyarı halkına minnet ve şükran duygularıyla bu ulvî vazife ve farizayı eda etmekle kıyamete kadar bahtıyarım. Var olunuz !

Üçüncü Umumî Müfettiş
Tahsin Uzer

Ankara radyosu vasıtasile İzmir vapurunda Reisicumhur sevgili ATATÜRK'ümüze ;

Trabzondan ayrılışınızı arkanızdan göz yaşlarımla selâmladım. Neş'eli, şetafetli gidişiniz yaşayışımın en büyük mükâfatı olarak ölünceye kadar kalbimde duracaktır. Trabzonda gördüğünüz cûşuhuruş ve Karadeniz dalgaları gibi köpüren aşk heyecanları bugün de aynen devam etti. Sizi istedikleri gibi karşılamadıklarından ve en derin teheyyüçlerini gösteremediklerinden, hülâsa bütün varlıklarile yüksek şahsiyetlerinize olan bağlılıklarını diledikleri kadar ifade edemediklerinden, istikbalinizde tamamlıyamadıkları vazifelerini ayrılışınızda büsbütün yapamadıklarından ve o fırsatı kendilerine veremediğimden bahisle bana âde'atı darıldıklarını açıkça söylediler. Ben de bu vaziyet karşısında yüksek duygularınızı ve kendilerine olan selâm ve muhabbetinizi ve memnuniyetinizi bir beyanname ile bildirmeğe ve bütün halkı Halkevine toplayarak onları tatmin ve teselliye mecbur kaldım. Bana aynen : «ATATÜRK'ümüzü kendi aramızda bin defa daha görmek ve muhitimizde onunla beraber bulunmak ve yaşamak isteriz. Biz ancak o suretle müteselli olabiliriz» dediler.

Can, kuvvet ve kudret veren iltifatlarınızdan hız alan Doğu diyarı devlet ve hükûmet evlâtlarınız teşrifinizle genişlemeğe, yükselmeğe ve ilerlemeğe bir kat daha hazırlanan şu koca vatan parçasında bu civanmert halka hayırlı ve isabetli ve faydalı hizmet ve muvaffakiyet göstererek uhtelerine düşen vatanî ve millî vazife ve farizayı emrû işaretiniz dahilinde eda edeceklerini ellerinizden öperek arz ve temin eylerim.

Tahsin Uzer

Büyük Reisicumhur Atatürke

Ankara telgrafhanesi vasıtasile İzmir vapurunda,

Her an sizin için çarpmakta olan ve aralarında bulunduğunuz o mes'ut günlerde güneşlerinin etrafında pervaneleşen Trabzon vilâyeti halkının kalplerini beraber alarak götürdüğünüzü şükran ve minnetle arz ederim.

Ancak Trabzonu teşrifinizde olduğu gibi avdetinizde dahi halk, Siz Büyükler Büyüğünü doya doya, daha doğrusu doyamıya doyamıya görerek en derin sevgi ve saygı ile ve en coşkun heyecanla alkışlamak, tazim ve şükranlarını sunmak zevkinden mahrum kaldıklarından dolayı çok müteessirdirler. Teessürleri okadar candan ve okadar samimidir ki Trabzonu şerefliendirdikleri gün mübarek yüzünüzü bir kere olsun görebilmek için yolunuzda bekliyen bir kadının halk kitlesi arasından geçebilmesine mâni olduğunu anladığı kucagındaki çocuğunu yere atarak koştuğu tesbit edilmiştir. Bunu candan bağlılığa bir misal olarak arz ederim.

Halkın bu zevkli teessürünü yalnız kalplerini dolduran tazim, şükran ve minnet hisleri ve tekrar Trabzonu teşrif buyuracakları vaadleri tadil etmekte olduğunu ezeli ve ebedî en derin saygı ve minnetlerimi sunarak ve kemali tazim ile eğilip ellerinizi öperek arz ederim.

Trabzon Valisi
Sezal Uzay

Yahya Sezai Uzay

Vali

Trabzon

C. Sayın Trabzon halkının hakkımda gösterdiği yüksek ve temiz hislerini bildiren telgrafınızı aldım. Teşekkür eder, size ve muhterem halka sevgilerimi sunar, başarılar dilerim.

K. ATATÜRK

Bay Yahya Sezai Uzaya

Trabzon Valisi

Reisicumhur Atatürk bu sabah saat altıda çok neşeli, şetafetli ve memnun olarak Trabzondan İstanbula hareket buyurmuşlardır. Burada bulundukları müddet zarfında büyük Doğu diyarı evlâtları tarafından ve civanmert halkın başında bulunan devlet ve hükûmet adamları canibinden haklarında gösterilen sevgi ve saygı ve coşkun tezahürattan dolayı çok mütehassıs olduklarını ve müteşekkir kaldıklarını defaatle tekrar ve yüksek teveccüh ve iltifatlarının sizlere tebliğini emir buyurdular. Yüce Başvekilimize yazdıkları telgrafın bir cümlesini aynen alarak tahassüsâtlarının derecesini bildirmek için yazıyorum.

Trabzonlular ve bütün Doğu diyarı halkı tarafından gösterilen sevgi, saygı, muhabbet ve heyecandan çok mütehassıs oldum, naçiz bir kalp bu tezahürata mukavemet ettise bu da ancak Ulu Türk milletinden alınan kuvvet ile olmuştur.

Trabzondan ayrılmadan önce bana yazdıkları tezkereyi aynen balâya çıkarıyorum. Bunun en hüca köylere kadar irtisilmesini saygılarımla dilerim. İdare arkadaşlarımla Ulu Önderin Trabzonu teşrifleri münasebetile yaptıkları fedakârlığı ve emniyet emrinde

Amir ve memurlarının ve jandarma komutanı ve subaylarının ve eratin gösterdikleri vazifeperverliği minnet ve şükranla kayıd ve takdir ederim.

Üçüncü Umumî Müfettiş
Tahsin Uzer

TELGRAF

Bay Arif Sayıl

Halkevi Başkanı

Trabzon

18/6/937 İstanbul

Dolmabahçe
C. Hakkında gösterilen samimî hislere teşekkür eder muhterem halka sevgi ve selâmlarımı sunarım.

ATATÜRK

TELGRAF

Halkevi Başkanlığına

Trabzon

56 Ankara 14861 40 18/937 2323 GR

Atatürkün şehrinize getirdiği ulvî şevk ve heyecan havası içinde Halkevinde yaptığınız saygı ve sevgi toplantısında parti Halkevi arkadaşlarının gösterdiği içten duygularından dolayı hepinizi takdir eder sevgilerimi sunarım 2295.

Dahiliye Vekili
C. H. P. Genel Sekreteri
Ş. KAYA

Bay Arif Sayıl

Halkevi Başkanı

Trabzon

Reisicumhur Atatürkümüzün Trabzonu teşrifleri dolayısıyla gösterdiğiniz maddî ve manevî fedakârlık takdir ve teşekkürle sezadır.

Atatürk, Trabzonda kendisine karşı yapılan canlı ve samimî tezahuratları çok sevindiler, pek ziyade hoşnut kaldılar. Neşe ve şetafetlerinin verdiği en yüksek zevk ile ayrıldılar ve memnuniyetlerini ifade buyurdular.

Trabzon için ebedî bir saadet hatırası bırakan bu karşılıklı ve selâmlayışta sizin ve arkadaşlarınızın en büyük bir hissi iftihar ve hisse mübahatı bulunduğunu şahsıma düşen en derin minnet ve şükranla beyan ve hepinizi canla başla tebrik ederim.

Üçüncü Umumî Müfettiş
TAHSİN UZER

Halkevi Başkanlığına

Büyük kurtarıcımız sevgili Atatürkümüzün Trabzondan ayrılırken haklarında gösterilen heyecanla sevgi, saygı ve coşkun tezahuratları dolayısı bütün halka derin muhabbetlerinin bildirilmesi emrini mutazammın olarak Sayın Üçüncü Umumî Müfettişimiz Tahsin Uzere lütfen yazdıkları iradenin bir sureti ve bu hususta Üçüncü Umumî Müfettişlikten aldığım tezkerenin örneğini tazim ve teşekkürle yukarıya alarak sunuyorum.

Bu kıymetli teveccüh ve iltifatın bütün şehir ve köylerdeki halka duyurulmasını, beşaret ve ilhamını dilerim.

Voli

Y. S. UZAY

Bizim İnkılâbımız .

"Türk inkılâbı, en iyi; en güzel ve doğrunun müessesesini kurdu: Cumhuriyet.. Türk inkılâbı ; şuurlu bir bütünün tekâmül ifade eden ihtilâlidir. Büyük Başvekilimiz İsmet İnönünün dediği gibi: Türk inkılâbı, millî hakimiyetin aksayı tekâmülüdür . "

Yaşamak ; hem bir hak, hem bir sanat ise bunu ancak inkılâp yapmış milletler bilir. İnkılâp, ihtilâlsiz olmaz. Ve şurası muhakkak ki ihtilâl yapılmaz, ihtilâl olur. İnkılâba varan ihtilâller ; muayyen bir zümrenin kıyımı değildir, bir siyasî komplo değildir. İhtilâl ateşinin kökü, milletin kalbindedir.

Tarihteki ihtilâllerin anatomisi yapıldığı zaman, zümrenin zümreye kıyamına, bir siyasî komploya ve bir fiilen menfaat isyanına da ihtilâl adı verilmekten çekinilmemiştir. İhtilâl gibi çok geniş ve çok şumullü bir manaya, çok basit, çok dar ve çok köksüz bir fiil hareketini bağlamak, ihtilâl denilen müesseseyi tanımamak, bilmemektir.

Tarihte ne büyük gaflet sayfaları, ne hazin Tarih sahneleri var! Goethenin dediği gibi : " Ne yabancı, ne başka bir hayat ! Artık seni hiç tanımaz oldum " sözünü, tarihin bu haksız sayfalarına tevcih etmek bilmeyiz ki bir hata olurmu ?

Bizim anladığımız manada ihtilâl, bir milletin ruhi ihtiyaç zenbereğinin boşalmasıdır. O ihtiyaç olgunlaşmıştır, hamle yapacaktır. Bu, yeni hayat hamlesidir. Bu, milletin ruhi infilâkıdır. Bu infilâk , eğriyi , fenayı , çirkinini ortadan kaldırır , doğruyu , iyiyi güzeli tesis eder. Tarihte bu infilâklar, parmakla gösterilecek kadar azdır, sayıktır. Adını şu dakika hatırlayamadığımız bir müellif bir yazısında diyor ki . " Biliyormusunuz efendiler, fikir ve ülkü kaynağının suyunu herkes ancak kendi kafa tası ile içebilir. Babadan oğla fikirler değil, hanlar, hastalıklar miras kalır. "

Biz bu mütalaadaki isabet derecesini burada araştırarak değiliz. Yalnız bizim

bildiğimiz bir nokta var ki Osmanlı İmparatorluğu bize maddî manevî bir yığın düşman bıraktı ve biz bu düşmanların herbiriyle ayrı ayrı mücadele ettik ve onları muhtelif sahalarda yendik.

Tarihimizi inkâra kalkışan bedhah garp müverrihleri manevî düşmanların ön safında idi. Bunlar arasında " Sorel " gibi pek garzgarları da vardı. " Sorel " , " Avrupa ve Fransız ihtilâl kebirî " , adlı bir eserinde bu gayzu garzını şu satırlarla izhar etmek redâetinde bulunuyordu :

" Türkler bir millet değil, bir sürü düşman kavimler ortasında çadır kurmuş askerler, fatihlerdir. Osmanlılar bir devlet değil, bir ordu teşkil ederler ki o da ancak fütihat olunca işe yarar, sükûta mecbur olur olmaz inhilâle yüz tutar. Avrupa medeniyeti onlara mesduttur, çünkü kavmi adetlerini ; yani kuvvetlerinin esasî minverini değiştirmeden inkişaf edemezler. Din ihtilâli; hakimiyet altına alınmaları akvam ile onların aralarında geçmek muhal olan bir uçurum açar. Türkler yalnız kılıçla, kuvvetle hüküm sürmeyi, hükmetmeyi bilirler . "

Osmanlı imparatorluğunun maddî düşmanlarını büyük harp sonu bize daha iyi tanıttı. İşte Türk ihtilâli, Osmanlı İmparatorluğunun bize mirası ve kendisinin de mirasçıları olan bu sayısız düşmanları çevresinde hak, hayat, istiklâl ateş ve aşkıyla yanan bir milletin infilâkıdır. Bu infilâk, inhidamlar yaptı, yeni bir yol açtı ve bu yol yeni " E. genekon " , dir.

Türk ihtilâli, bir " yaşamak davası " , idi Bu dava o kadar kuvvetli , o kadar esaslı ve o derece mukaddesti ki sahipleri imanlarından bir gün bile zerresini kaybetmemişlerdi. Bu

davanın dahilde ve hariçte sürü sürü aleyhtarları, bedhahları olmasına rağmen Türk milletinin başına bir ihtilâl halinde doğan Mustafa Kemal, en haklı bir adam, milletinin yaşama kudret ve kabiliyetine en çok inanmış bir adam olarak haykırdı: — Ya istiklâl, ya ölüm!..

Bu ses, Türk milletinin vicdanından yükseliyordu. Bu seste koca bir Türk tarihinin en kuvvetli aksi ve akışı vardı.

Bunun içindir ki bizim ihtilâlimiz, tarihin ihtilâl diye gösterdiği hareketlerin hiç birine benzemeyecek surette şumüllüdür, bütündür. Bu ihtilâl, ne bir zümrenin imha seddi hazırlaması, ne de bir hizbin diğer hiziblerle mücadelesi neticesidir.

Bizim ihtilâlimiz, dahili ve harici düşmanlarımızı da inandıran, hayranlığa sevkeden bir milletin en yüksek hamlesidir. Bu yüksek hamle, bir tarihi kapattı, yeni

bir tarih açtı.

İhtilâl, inkılâp yolunu aldıysa, bu, ihtilâlin ne derece şumüllü ve bütün olduğunu gösterir.

İnkılâp kronolojisi, ihtilâlin ektiği ve bugün bizim topladığımız mukaddes meyvelerdir.

Türk inkılâbı, her yerde saygı görüyorsa, bu onun yüksek değerini gösterir. “Milletimizi muasır medeniyet seviyesinin fevkine çıkarma”, yı kendisine üstün yazıfe bilen Türk inkılâbı, en iyi, en güzel ve en doğrunun müessesesini kurdu: Cumhuriyet.

Türk inkılâbı, şuurdu bir bütünün tekâmül ifade eden ihtilâlidir ve büyük Başvekilimiz İsmet İnönünün dediği gibi: Türk inkılâbı, milli hakimiyetin aksayı tekâmülüdür.

Rifât Necdî Erim

Büyük Önderimizin Trabzon'da ikamet buyurdıkları Soğuksu'daki köşkleri

ATATÜRK Çelik eratomızı teftiş buyururken

Mes'uduz !

Onu gördük ! Onu görebilmek ise bir saadettir ; Biz ne mes'ut insanlarız ! Çocuklarımız onu görebilmek arzusu ve ateşi ile yanarlardı ; Tarih, Coğrafya ve Yurtbilgisi derslerimizde ne zaman ondan bahsolundukça derhal benim gözlerim dolar, az sonra hepimizin gözlerimiz yaşardı ! İşte biz ona karşı böyle bir sevgi taşıyorduk, böyle asıl bir heyecanla meşbu bulunyorduk ve bu heyecanlı ve heyecanlı yaşıyor, daima içimizde bu heyecanı yaşıyor ve ondan hızalıyorduk !

10 Haziran 1937 Perşembe günü saat 14 ü 14 geçerken Cihan otelinin önünde muntazam bir hiza ve fasıla ile iki sıra halinde dizilerek, ellerimizde en güzel çiçeklerden buketler, kalplerimizde en temiz ve asıl heyecanlar olduğu halde onu karşılayorduk. Onun otomobilinin tekerlekleri önüne âdeta bir makina ile yapılcasına intizam içinde - eldeki çiçekler atılırken ve kalpteki heyecanlar bir yanardağ gibi gürliyerek ve ağızlarımızda sese inkılâp ile (yaşa ! Çok yaşa ! Bin yaşa ! Varol !) diye çıkarken, heyecandan titriyen ellerimiz birbirine çarparak şimşekler yaratırken gözlerimiz onu görünce yine yaşardı ve derhal sevinç gözyaşları boşandı ! Heyecandan ! O an hayatımızın en mes'ut anı ve o sevinç gözyaşı döktüren heyecan ise dünyada bi-

ze hiç bir şeyin tattıramıyacağı saadeti tattıran ilâhî bir kasırgaydı !

Onun. O Tarihin en büyük adamının, O dünyanın en büyük geleceğini duyunca - çocuklarımızın dahi arzu ve iştiağının inzima-mile - yapılmış olan imtihan programımızda öne konulmuş ve O gelmezden evvel geçip gidecek olan Tarih imtihanının yerini değiştirerek Onun burada bulunabileceğini tahmin ettiğimiz günlere aldık. Onun Tarihi çok sevdiğini, Onun başlı başına bir Tarih olduğunu ve burada bir kaç gün kalırsa Tarih imtihanlarına geleceğini biliyorduk. Biz Ona, Tarihten imtihan vermekten ziyade ondan bir Tarih dersi almak için bu plânı düşünmüştük fakat ne çare ki onun vaktinin darlığı, çabucak dönüşü bizim bu arzumuzun husulüne imkân vermedi,

Lâkin O bize neler vermişti neler :

O, bize bizi vermişti ! O , biz idik, kendimizdik ! O , bizden bir parça idi, O, bizim en büyüğümüzdü ! O, bizim içimizden fıskırıp çıkmış, O bizi yoğurup yaratmıştı ! O, bizim milletimizin yaptığı idi, O, bizim milletimizi yapan ve yaratan idi !

O, bize hayat vermişti ! O , bize bir vatan vermişti ! Öyle bir vatan ki: (Dünyalar değer ve yer yüzünde—kendisi gibi—eşi bulun-

maz bir vatan!)

Biz, onun bize verdiği bu vatanı bir harita üzerinde, onun büyüklüğüne yakışır bir mâna ile ifadeye çalıştık: Harita birbiri üzerine kapanır iki satır halindedir. altında bu gün tahammül edemiceğimiz, fakat tarihte bize ibret verecek, görünce yüreklerimizi dağlıyacak kapkara şekilde ve parçalanmış bir vatan, bunun yuvarısında şu kara yazı var :

[(30 - 10 - 1918) Mondros , (10 - 8 - 1920) Sevr , Osmanlı devleti] .

Dünya kurulalıdanberi devletler kuragelmiş ve daima hür yaşamış olan bu yüce milletin içinden çıkan ilâhî bir el bu kara haritayı derhal kapıyarak , üzerine pembe şafaklar halinde yeni bir perde açıyor : İşte üstündeki bu ikinci harita , yurdun kalbinde , Ankarada kıpkızıl bir güneş halinde doğan ve parlayan Mustafa Kemal'in — yakasında asker üniforması bulunan — bir başından pembe ümitler halinde dalgalana dalgalana bütün yurdu bu pembe güzelliğin nasıl sardığını, yurdun Mustafa Kemal'i nasıl yarattığını, Mustafa Kemal'in yurdu nasıl yarattığını, yurdun Mustafa Kemal'i nasıl bağrına bastığını, onun yurdu ve yurdun onu nasıl temsil ettiğini göstermektedir; bu haritanın yukarısında yaldızla yazılmış şu satır parıldamakta :

[(30 - 8 - 1922) Dumlupınar , (24 - 7 - 1923) Lozan. Türkiye

Cumhuriyeti] !

Aşağısında da (ATATÜRK'ün Türk gençliğine armağan) yaldızlı yazısı görülmektedir.

İşte biz Onu ve Onun bize armağanı olan bizleri ve bu yurdu böyle birbiri içinden yoğrulup çıkmış göstermeğe ve kucaklatmağa çalışıyoruz; vazgeç Tarihçi ve Haritacı; kâğıt üzerinde Onu bize tanıtmaya , öğretmeğe ve anlatmaya , mânalar yaratmağa ne hacet! Bu haritalardan gelecek nesiller ilham alsınlar ; biz ise Onu, yurdun bağrından çıkan ve yurt yapanı bu gözlerimizle gördük ve şu kollarımızla kucakladık, Onun nur saçan gözlerinden nur ve ilham aldık !! .

Ne bileyim hâlâ gözlerimize inanamıyor gibiyiz; rüya gibi geliyor; hayır hayır bu bir hakikattir. Musa'nın Turisinada Allah ile görüşmesi , Muhammed'in miracı belki belki bunlar birer efsanedir veya rüyadır fakat bizimki bir hakikattir ! .

Biz Onu gördük. Gözlerimizle gördük, O, bulunmaz ve doyulmaz manzarayı gözümüzün önünden uzaklaştırmak istemiyoruz ; biz Onunla ve Onu gözümüzün önünde canlandırarak, yaşatarak, ebediyetlere kadar böyle güneş gibi parlayarak yaşamak istiyoruz !

Biz ne mes'ut insanlarız! Bize ne mutlu ! .

Asım Atabay

Ona Yakın .

Kaç yıl o derin hasreti duydum da içimden
Kaç yıl görebilsem , görebilsem diye yandım ;
Hasret gideren bâdeyi nûşettiğim akşam
Bir taze hayat Tûruna doğmuş, yaşayandım .

10 / Haziran / 1937

Rifat Necdet Evrimer

Büyük Sevinç .

Ufuk her günden aydın, gök açık her zamandan,
Kıyılar kaynaşıyor, deniz coşuyor candan. .
Ne var ?
Neden ayakta bütün şehir ?
Niçin bütün kuşlar,
Gökleri doldurmuşlar ?
Bu görülmüş şey değildir
Şimdiye kadar.
Göktüleri coşturan,
Tek emele koşturan
Bu heyecan nedir ?
Bir düğünde miyiz ?
Bambaşka günde miyiz ? . .
Evet !

Bugün

Şeref, Ün

Hepsi bizim olacak . .
Kalplerimiz dolacak
En büyük sevinçlerle . . .
Çünkü,
Geçmişleri kurtaran,
Geleceğe kök salan
En büyük Türk

ATATÜRK

Aramıza girecek ,
Şan verecek

Bizlere . . .

İşte karşı enginden süzülüyor gemiler.
Yepyeni bir " Zafer " i takmış ta O peşine,
Geliyor başeğdirip koskoca denizlere . . .

Böyle bir gelişin hiç
Raslamadı eşine
Ne gök, ne deniz, ne yer
Toplar da müjdeliyor,
Bizlere bu sevinçli :
Geliyor . . .

Göründü bak . .

Bir alkış çağlayanı dalgalandı derinden,
Kanatlandı gönüller, kalpler çıktı yerinden,
Gözler döküyor inci . . .
Saçtık önüne birden içimizin neyse varı,
Yoluna serptik bütün cıvıldaşan baharı . . .
Hepimiz haykırırken yoktur diye hiç dengin
O,
Bahardan daha güzel, göklerden daha engin
Gözlerini çevirip üstümüzde gezdirdi,
Bize erişilmiyen coşkunluklar sezdirirdi . . .
Artık
Yürekler hasretini, analar yaslarını
Dindirdi . .

En kutlu bir yarını
Bugünden kucakladık . . .
Atanın sevgisini bir yol daha sindirdi
Dışımız, içimize ;
Ah ne mutlu bize ! . . .
Sarsın bütün geceler her yanımı da varsın,
Varsın hiç görünmesin ufuklarda beyaz tan.
Kör olsun gözüm varsın, varsın saçım ağarsın ;
Çağlıyacak ömrümce gönlümde bu heyecan . . .
Ey göklerin rüzgârı bunu onlara bildir :
Şimdi,
Dik başlı dağlar bile benden yüksek değildir . . .
Ben,

Zaten

Başlangıçtan Onun büyük aşkını
Kanımda taşıyordum ;
Bütün sarp engelleri bu güçle aşıyordum . .
Fakat bu sefer nedir ? Nedendir onu bilmem !
Görünce gözlerini yükseldim, çok yükseldim . . .
Eğilmem !

Bundan sonra hiçbir güçlük önünde :
Şimdi ben bir ırmağım önce küçük bir seldim . . .
Destanların kabartır suyumu zaman zanan . .
Hepimiz böyleyiz biz ufağımız, irimiz,
Önünde dize gelip şunu bilsin dost düşman :
Ölsek te ayrılmayız izinden hiçbirimiz . . .
Nakşetmişiz vatanda göğe, toprağa, taş :
Ülkümüzün sen bizim ATATÜRK sonsuz yaşa

Hakkı Tuncay

Alay marşı .

Bir Alay ki tarihi kahramanlıkla dolu,
Bir Alay ki ülküsü daima zafer yolu.
Lüleburgaz Çatalca ve Anafartalarda
Kahramanlıklarını birer birer sayar da
Hürmelte selâmlarız büyük, ünlü Alayı,
Afyon, dumlupınarın ey gönüllü Alayı!
Çelikten iradedir senin bütün Erlerin
Subayının gözünde okunuyor en derin
Manaları sevginin bayrak için, yurd için
Yeni tarih yaratan en büyük "Bozkurt," için !
Ünlü adın dolaşır vatan ufuklarında,
Kurtuluşun remzisin sen bugün de yarın da,
Kahramanlık yoldaşın, arkadaşın Güneş, Ay,
..... nci , nci Alay.

Fikri Naşir

Ülkü Yolunda .

-Sayın Tahsin Uzerin irşatları münasebetile-

Arkadaş önüne çıkan engeli ,
Toz gibi boşluğa atarak yürü !
İşte varlığının büyük emeli :
Yuvana yenilik katarak yürü !.

Demiri tel gibi elinde dola ;
Beton, krem olup yapışsın kola ;
Her türlü geriği tekniğin yola ,
Fen meşalesini tutarak yürü !..

Yükselsin ardında taş, mermer sütun ;
Zevkini okşasın yaptığı bütün ;
Eserin hepsinden olmalı üstün ,
Eşsiz çatıları çatarak . . yürü ! . .

Yapacağın duman örtsün gökleri ,
Karart her tarafı . . . taki çok yeri ,
Yıkılan yurdumuz varsın ileri ,
Ufkunda bacalar artarak yürü !..

Makine eline tıpmalı senin ;
Notörü bileğin yapmalı senin ;
Onlar icadını kapmalı senin ;
Eksik ve isteği tartarak yürü !..

Süleyman Kazmaz

Visera Yolunda.

Elektrik şirketinin önünde eski arkadaşım mühendis Celâl ile karşılaştık :
— Ne iyi tesadüf, dedi ben de Viseraya gidiyorum. Haydi birlikte gidelim.

Kendisine birden cevap veremedim. Visera yoluna dair, bütün bir kış boyu yine ondan dinlediğim korkulu hikâyeleri henüz unutmamıştım. Fakat, bir taraftan da eski dostumu kırmak ve bu fırsatı kaçırmak istemiyordum.

Bizi Viseraya kadar götürecek olan araba karşıki kaldırıma yanaşmış bekliyordu. Demek Celâl'in her fırsatta bana methettiği meşhur Ford bu çamurlukları yamrı yumru, radyatörü eğrilmiş, pencerelerinin mikaları delik deşik olmuş araba idi.

Kendimi otomobilin bir tarafına yerleştirirken içimden :

— Eğer sağ ve salim dönersek ne mutlu bize, diyordum.

Ayasofyanın altındaki düz yoldayız Büyük bir rüzgâr gibi, arkamızda, ağır bir toz bulutu bırakarak ilerliyoruz. Sağımızda deniz, uzakta, beyaz bulutların gölgeleri, uzanan ufuklara kadar bir mermer düzgünlüğü ile uzanıyor.

Biraz sonra Derbendi geçtik, Sera deresine indik. İhtiyar Ford, bulanık suların üstünden bir kanat gibi uçtu.

Celâl elile yıkık köprünün ayaklarını gösteriyordu :

Burada hayatımın bir mucizesiyle karşılaştım, diyordu. Tam köprüye yaklaşmak üzere idik. Zifiri karanlık gece içinde otomobilin fenerleri köprünün üstünden aşan köpüklü suları aydınlatıyordu. Etrafta gökleri kaplıyan korkunç

uğultular vardı. Tam o sırada, işte tam o sırada köprüye girmek üzere idik.. Birdenbire...

Arkadaşım durdu; bir dakika gözleri sarardı :

— Birdenbire kocaman köprü kurumuş ihtiyar bir ağaç gibi devrildi. Ve orada karanlık suların uçuşunu geniş, aç ve obur bir mideye açılan bir ağız gibi esnedi.

İkimiz de susmuştuk. Bir dakika sonra Celâl eski, şakacı, neşeli halini almıştı :

— Adam sende ! diyordu, hayatta insan böyle şeylere aldırış etmemeli.

Artık Kalarima deresinin kuruyan çamurları arasından geçerek Visera yoluna girmiştik. Yol tahminimden daha dardı. Bazan yirmi otuz metre kadar yükseliyor, sonra tekrar dere düzeyine iniyordu. Dereden ayrılmış su birikintileri bir gümüş gibi parlak. Kavrık ağaçlarının narin vücutları ve yapraksız dalları durgun sulara uzanıyor.

Bir aralık tamamiyle yükselmeğe başladık. Yol bütün bütün daraldı. Ve tekerlekler uçuşunun hemen kenarında dönmeğe başladı. Celâl dizlerine kadar yükselen heybelerin birinden bir parça ekmek kopartarak :

— Bır daha bir şey değil, diye güldü.

— Bereket versin ki çamur yok, dedim.

— O da var!. O da var!. Sen yalnız sabırlı ol!.

Sıcak ve güneşli hava altında hayvanlarını önlerine katarak kasabadan dönen köylülere rastlıyorduk. Çok zaman otomobile yol verebilmek için hayvanlarını başlarından tutarak sırta doğru tır-

manmağa mecbur oluyorduk.

Bir kaç köy geçtik. Yolun kenarında, taze, nefti karayemiş yaprakları arasında iki küçük çocuk, mini mini ellerini kaldırarak bizi selâmladılar. Mavi gözleri gökleri kadar parlak Tekrar, koyun sürüleri yolu bir deniz gibi kapattı. Henüz doğmuş kuzular, çobanların sırtındaki kalın kıl heybelerden başlarını çıkartarak gözlerini güneşin ışığına, renklere ve henüz ıslak tüylerini rüzgârın serinliğine alıştırıyorlardı.

Başımızın üstünde, sarp yamaçların yukarısında, esmer ve duman rengi bulutların altında karla örtülü ve çam ağaçlarının bir iğne gibi takıldığı tepeler yükseliyor. Solumuzda, bulanık suları, donuk köpüklerle dere, bir yılan parlaklığı ve uyusukluğuyla süzülüyor. Bazan geniş kanat gölgeleri suların üstünden geçiyorlar ve karşıki yamaçlarda kayboluyorlar.

Tam önümüzde bir dağ var. Asil yürekli, çelik kollu Türk köylüsü bu dik sırtları bir kaneviçe gibi işliyor. Yarın, oradan, bugünün yeşil ümitleri fışkıracak.

Dönemeşte otomobil birdenbire durdu. Şoför, şüphesiz ki, kaynayan radyatöre su dökecek. Yolun her iki tarafında küçük dükkânlar, evler var. Bir demirci dükkânının karanlık camları içinde kıvılcımlar yanıp sönüyor. Bir aralık silik bir baş göründü ve pencere gıcırdayarak açıldı :

— Hoş geldiniz !.

Az ilerde bir çeşme var. Genç bir adam oradan bir teneke dolusu su getirdi.

Ağzından dumanlar fışkıran radyatör bu serin suyu kana kana içti. Motörün sandığı üzerine taşan sular kızgın saçların üzerinde damla damla ayrıldılar ve bir dakika içinde eridiler.

Tekrar yola koyulduk. Celâl :

— Ne talihli çocuğun, diyordu, şu

yola bak, kup kuru.. Gün güzel, hava yaz gibi.

Ve başını sallıyordu :

— Burasını kışın görmeliydin, diye ilâve ediyordu, kar.. Tipi.. Yol yok.. Şehir ceryan baklıyor...

Arkadaşım birdenbire durdu. Otomobil patinaj yapmağa başlamıştı. Şiddetle dönen tekerleklerden saçılan çamur kıvılcımları uçuşundan aşağı doğru yağıyordu.

Şoför makinesini stop etti. Etraftan taş toplamak ve yola düşmek lâzım geliyordu. Otomobilden çıktık ve taş toplamağa başladık. Mühendis elektrik direklerinin birbirini takip ettiği sırtlara bakıyordu :

— Bak, dedi, işte bu direkleri kara, soğukta bir mum gibi eriyip biten kısa kış günlerinde, binbir tehlikeye rağmen, şu gördüğün dere içinden bu sırtlara kadar çıkarttık. Bazan, yalnız bir direği çekebilmek için yüz el birden iplere sarılıyordu. Bellerine kadar kara gömülen bu cesur çocukların gayreti lakırdı ile anlatılamaz ki...

Tekrar hareket ettik. Uçuşum yolları beyaz çiçekler açmış Erik ağaçlarının arkasındaki sert dönemeçlerle devam edip gitti. Üstü karlı dağlara doğru yaklaştık. Ve nihayet iki dağ eteğinin birleştiği kuytulukta fabrika göründü. Yolun üstünde bir iki dükkân var. İşte Visera köyü. Topu topu bir kaç ev ve dükkândan ibaret.

Otomobilden çıktığımız zaman dizlerimde derin bir kesiklik, kemiklerimde bir yorgunluk duyuyordum. Fabrikanın mekanisyeni bay Hüseyin bizi karşıladı. Makinedeki arızayı iki kelime ile mühendise anlattı. Yeni yapılmış beton bir köprüden geçtik. Eu köprünün yanında büyük selin alıp götürdüğü bir binanın yarısı enkaz halinde duruyordu.

Mühendis ve mekanisyenle birlikte büyükçe bir kapıdan fabrikaya girdik. Motörler derin uğultularla çalışıyorlardı,

Temiz bir masanın önünde durduk. Celâl hemen paltosunu ve caketini çıkarttı, kollarını sıvadı :

— Kardeşim dedi, derhal işe başlamalıyım. Sen istersen fabrikayı dolaş, yahut dışarda gez.. Bilsen buranın ne enfes suyu vardır... İstedğin kadar iç.. Hiç korkma.

Onlar saniye kaybetmeden işe koyuldular. Bir zaman kendilerine baktım. Sonra fabrikanın diğer kısımlarını gezmeğe başladım. Her tarafta büyük bir temizlik göze çarpıyordu.

Dar ve dik bir merdiven kumanda köprüsüne çıkıyor. Aşağısı kadar orası da temiz. Yerler lâstikle döşenmiş, duvarlar bembeyaz.. En ufak bir leke bile görünmüyor.

Aşağı indiğim zaman onlar büyük bir gıyretle işlerine devam ediyorlardı. Celâl, makinelerin gürültüleri arasında sesini işittirebilmek için etrafındakilere bağırıyor, bazan, ellerile işaretler yaparak bir yedek parça veya yahut bir anahtar istiyordu.

Beni görünce yaklaşmam için işaret etti. Yaklaştığım zaman kulağıma doğru eğilerek :

— Beş on dakika sonra her şey tamam diye bağırdı,

Fakat, ben bu makine sesine bir

türlü alışmamıştım. Celâli dışarda beklemeye karar verdim.

Tekrar aynı yollardan dönüyoruz. Lâkin, bu defa otomobilimiz ağzına kadar dolu. Artık hendeklere tesadüf ettikçe evvelki gibi sıçramıyoruz.

Öyle zannediyorum ki dönüş daha rahat ve daha eğlenceli. Çok büyük bir hızla ilerliyoruz.

Şimdi önümüzde araba tekerleklerinin açtığı derin, kurumuş izlerle dolu bir yol uzanıyor. Karşımızda yalçın, esmer ve dağlar kadar yüksek bir kayalık var. Şişkin damarları gölgelerle dolu, ihtiyar bir filin buruşuk sırtına benziyor

Güneş artık solumuzdaki sırtın arkasında kayboldu.

Radyatöre su döktüğümüz köyden geçiyoruz. Dar pencerelerin arkasında yanan büyük ocakların alevi, silik bir gölge gibi donuk camlarda oynuyor. Hava bir yaz akşamı gibi sisli ve durgun. Taş bacalardan, artık alçalan bulutlara doğru kurşunî bir duman bir sütun gibi dimdik uzanıyor.

Sezai Tarhan

Trabzon Transit yolu ve rakip yollar.

Her memleket için ehemmiyetli olan nakil işlerinin bazı memleketlerde daha hususî bir ehemmiyeti vardır. Bir memleket cesim istihşaller yapamıyor, mebzul servet menbalarına sahip bulunmuyorsa böyle memleketlerde iktisadî refah, cihan ticarî münakalâtındaki rolüne bağlı kalır. Misal olarak İtalyayı alacak olursak orta, garp Avrupa memleketlerini Afrikanın şimaline, şarkı Akdenize ve nihayet Suveyş bağlayan yolların üzerinde bulunması dolayısıyla bu coğrafi mevki bu memleketin iktisadî muvazenesini teminde mühim bir rol oynar. Bu bakımdan memleketimizin cihan ticarî münakalâtındaki mevki tedkik edilecek olursa, tarihin her devrinde siyasî ve ticarî akınların busahadan geçen umumî yollar üzerinde olduğu görülür. Anadolu'nun doğudan batıya doğru köprü gibi olan coğrafi mevki her zaman deniz ve kara yollarının rekabetini arttıracak bir durumdadır.

Bu durum deniz nakliyatının inkişaf ettiği günden itibaren daha çok kendini göstermiş bulunuyor. Tarihte Anadoludan geçen yollara kısa bir göz gezdirecek olursak: Milâttan 20 yüzyıl evvel Anadolu'ya sahip olan Etiler zamanına kadar Irak ve Suriyeden geçen umumî yolların bu devirde şimale intikal ettiğini ve bu sayede Ege denizi kıyılarındaki kadim şehirlerin inkişaf ettiğini görüyoruz.

Güzergâhını tamamilen tayin edebildiğimiz Asuriler ve İraniler devrine ait Irakı Karadenize bağlayan Ninva — Sinop yolu, cenubî İranı Egeye bağlayan Şusasart caddesi Anadolu'da eski transit yollarının mühimlerindenidir.

Anadoluyu doğu ile batıya doğru kesen büyük hükümdar caddesi uzun zaman Anadolu yollarının bel kemiği vazifesini görmüş ve bu ehemmiyetini İstanbul'un kuruluşuna kadar bazan Konya ovasının şimalinden, bazan da cenubundan geçerek devam ettirmiştir. Eski zamanlar nihayetlerine doğru Anadolu'da bu yolların istikametinin değiştiğini görüyoruz. Buna sebep de İstanbul'un şarkî Roma İmparatorluğunun merkezi olmasıdır. Bundan sonra da Anadolu'nun Asya ile Avrupa arasındaki köprülük rolü kuvvetlenmiş bulunuyor. Artık ana caddeler doğudan batıya değil, İzmit körfezinden başlayarak Toroslarda Adana ovasına, oradan da Amanoslar üzerinden varıyor. Gerek bu yollar ve gerek Osmanlı İmparatorluğu zamanında açılan araba ve kervan yolları Suveyşin açılmasına kadar ehemmiyetini saklayabilmiştir.

Anadolu'nun karaya bağlı olan şarkî münakale itibarıyla memleketin en mühim bir kısmını teşkil eder. Bu kısım İranla Karadeniz, hatta Akdeniz arasında bir geçit yeri olduğu gibi Kafkas memleketlerini Suriye ve Irak'a bağlaması ve bir ucunun da İran üzerinden orta Asyaya kadar uzanması itibarıyla ehemmiyeti büyüktür. İranı Karadenize bağlayan transit yolu zaman zaman maruz kaldığı rekabetler karşısında tarihî ehemmiyetini kaybetmiş bulunuyor. Bu yolun maruz kaldığı rekabeti iki noktada toplamak mümkündür.

1 — Suveyş kanalının açılmasıyla bilhassa cenubî İran emtiasının Ahvazdan İran körfezi yolu ile Alman, Hint, İtalyan vapurlarıyla diğer kıtalara nakli.

2 — Rusyanın bu yolu Batuma almak için yaptığı cehitlerdir. Bu ikinci sebep birinciden daha mühimdir. Rusların bu rekabet siyaseti Çarlık Rusya zamanından başlar, hatta o zamanlarda, Osmanlı İmparatorluğunun hasta devirlerinde İmparatorluğu şark vilâyetlerinde yol yapmaktan menetmeğe bile çalışmışlardı ve nihayet bu transit yolunu Batuma almak için Azar-

baycan—Rusya yolu yapılmıştır. Bu hatla Kafkasya, Erivan ve Tebrize bağlanarak Tebriz—Trabzon yolu Batuma alınmış oldu.

Ruslar bu yolu cunubî Kafkasyayı Rusyaya bağlamak için yaptıklarını iddia ederlerse de kabul edilemez. Eğer böyle olsaydı bu hattın Aras vadisini takip etmesi daha muvafık olurdu. Bu hattın muhtelif kollarla Batuma bağlanmasının yegâne sebebi İran ticaretini toplamak için olduğu aşîkârdır. Batuma bağlanan bu yollardan sonra kestirme de olsa Trabzon transit yolunun bu rekabetler karşısında müteessir olmaması imkânsızdır. Fakat tamamen ölmüş de sayılamaz, yapılan tahmin ve hesaplara göre bu yolun transit ticaretindeki hissesi % 6—7 derecesindedir. Şu rakama göre tabiatın çizdiği bu transit yolu gayri tabii olarak bu işi başka yollara terketmek bahtsızlığına uğramış bulunuyor. Bu yolun bilhassa şimalî İranla olan yakınlığı göz önüne getirilecek olursa bu gayri tabiiyetin tamamen görünür. Trabzon transit yolunun kış günleri işlemekten mahrum kalışının da bu gayri tabii duruma düşmesinde büyük hissesi vardır. Yaz günleri mallarını bu yolla göndermiş olan tüccarların, kış günlerinde Batum yolu ile göndermek istedikleri zaman Rusların istedikleri fazla nakil ücretini de ilâve edersek Batum yolunun İran transidine hâkim oluşuna şaşmamak lâzımdır. Bu tazyik ve tesisata rağmen bugün henüz ölmemiş olan bu transit yolunun ticareti pek sür'atle nakline lüzum görülmiyen (Halı) gibi mallar üzerine in hisar etmiş bulunuyor. Bu yolun rakip yollar derecesinde inkişafını göz önünde tutan Cumhuriyet hükûmeti yakın İran komşumuzla dost geçinmek siyasetini ilk plâna aldı. Bu dostluk sayesinde ki siyasî, iktisadî anlaşmalar inkişaf ettirilmiş. Esasen siyasî anlaşmalar iktisadî

anlaşmalarla takviye edilmezse istenilen fayda temin edilmiş sayılamaz. İşte son günlerde bu yol üzerindeki bu anlaşmalar bu düşüncelerin mahsulüdür.

İran transit yolu Trabzondan başlayarak Gümüşana—Bayburt—Erzurum—Bayazıttan geçerek İran toprağına girer. Şu sıraya göre birinci merhale Trabzondan başlayarak Bakûde biter ki 560 kilometrelik bir yoldur. Buradan Tebriz ve Tahrana gidecek olan kısımlar da 1000 kilometreden fazladır. Buradan da Herata bağlanacaktır ki bu kısmın 560 kilometresi açılmış bulunuyor. Eldeki plânlara göre bu yol burada da kalmıyacaktır. Şarkî Türkistan, Hindistan, oradan da Çine uzanacaktır.

Bu uzun yol zaten bizim yolumuzdu; tarihte bu yollar Türkün akın ve göç yolları idi. Bu yol üzerinde dost komşumuzla anlaşmalardan sonra rakip yolların rekabetine karşı koymak için yaz kış işleyebilecek bir şose haline koymak mecburiyeti karşısında bulunuyoruz. Ve bugün yapılması lâzım gelen parçalar Türkiye'de Bayazıt vilâyeti dahilinde bulunuyor. Bir kaç ay sonra sona ermek üzere inşaatı devam olunmaktadır. Bir taraftan inşaatı devam ederken hükûmet bu yolda işleyecek vasıtaları daha evvelden temin etmiş ve bunlar da geçen ay ortasındanberi servislerine başlamış bulunuyor. Kervanlarla bir ayda geçilemiyen bu yol asrı vasıtalarla üç gün gibi kısa bir zamanda kat'edilecektir. Bu yolun açılması ticarî münakalatın artması İran dostluğunun daha sıkı takviyesine yardım edeceği tabiidir. Gerek İran ve gerek memleketimiz için çok ehemmiyetli olan bu yolun inkişafını beklerken, kara yollarımızın Irak şimendiferleri ile bağlanması için devam eden anlaşmaların biran evvel neticelenmesini içten dileriz.

Ş. Altan

İnan Tedkikler

İNAN.

—Geçen sayıdan—

Ne çare ki, zamanlar durmıyor, kendi yürüyüşü ile uygun gidenleri beraberinde güldürerek koştururken bizim gibi bin engellerle ayakları dolaşanları eziyor, çiğniyor, yürüyüşte muvaffak olanların ayakları altına atıyordu. Milli varlığımızı kemiren bu derin dertleri kökünden söküp atmak ve yeni bir feyzin hayatiyetile milli bünyeyi kuvvetlendirmek istiyen münevver vatanperverler; garbın inkişaf eden yeni ve feyizli fikirlerinden halkı müstefit etmeğe çalışırken o eski inan, o cehaletin bin ifsadına maruz kalmış bulunan islâmî akide, bu yeni inandan ilham alanları boşmak istiyor ve onu adım adım takip ederek bütün yürüyüşlerine engel olmağa savaşıyordu.

Fakat, haleti ihtizara benziyen bütün çapalayışlarında eski daima kaybediyor, yer yer ricat ediyor. Yeni inan ise; tazyik nisbetinde engin ufuklara yol buluyor, kurbanlarına rağmen daha canlı, daha görünür, daha müsbet duygularla bu millî yurttaki millî hakimiyete doğru inkişaf eyliyen yepyeni bir edebiyatı Türk vatanlarına haketmeğe muvaffak oluyordu. Bu gidişle behimî, şehvanî, riya ve tekâbu dolu edebiyattan yavaş yavaş uzaklaşmağa başlayan Türk varlığında; Millî izzetinefs ve haysiyet kâbesi olan vatandan, vatanının cevheri hayatı olan milletten, vatanperverlikten, halâskâr insan haklarından terennüm eden şairlerimiz, ediplerimiz; garbın yeni ilminden, yeni irfanından nesirler yarattılar, şairler halkettiler.

İmparatorluk hudutlarından içeri sızmağa başlayan ve ne zaman doğacağı henüz belli olmıyan bu yeni İNAN güneşinin

ışıkları, vatanın ufuklarında ümitle dolu fecirler yaratırken müstebit sultanlar; âmmenin vicdanını sağırlandırmak için gittikçe tenevvür eden gençliği kanlı tırnaklarla parçalamağa, onları; altınlarla, sarayların şehvanî duygularını teskine hizmet eden mahbubelerle ya fethetmeğe veya ölümlerden ölüm beğendirerek mahv-eylemeğe savaşıyordu. Bir tarafta eski akideli müteassıp, cahil, zorba bir sürü, kartal huylu müstebitlerin, hunharların saflarında akla sığmıyan gaddarlıklarla müsellâh, diğer tarafta yeni inanlı yeni nesil civciv halinde fakat, aşkı hürriyet, aşkı vatan, aşkı millet ile mücehhez bulunuyor ve artık şarkta da hak ile batıl kâh gizli gizli, hâh açıktan açığa çarpışıyor, yeni fikirlerle eski inancılar harbediyorlardı.

Yeni inan; yurdu viranlıktan, kara kuvvet baykuşlarına yuva olmaktan kurtarmak, Türk benliğini düştüğü çamurlardan, saplandığı balçıklardan çıkarmak, ona nur, ona huzur vermek için eski inanın saflarına —dişle, tırnakla harp edenlerin ısrar ve teannüdiyle— saldırdıkça ele geçen ve sürgünlerde boğdurulan, mahpuslarda verem mikroplarına yedirilen kahramanların yerlerine daha feyizli, daha heyecanlı, daha cebbar ve daha atılganları kaim oluyor ve sanki muhasaraya düşmekle azıp kuduran eski inanın yatağanlarına, hançerlerine, palalarına o ince uclu kalemile hücum ettikçe yeni (Şekki kamer) ler, yeni (Uhud) lar, yeni (Hendek) gazaları halkediyorlardı.

Bir taraftan yeni inanın silâhhanesini, cephaneliğini teşkil eden ve yurdun her yanına sür'atle nur ve irfan yağdırmağa hazırlanan matbaa (Gâvur icadıdır, neuzzübillâh Kur'anı azimüşşanı bununla yazmak

küfürdür) âvazesile yakılır, parçalanırken öte yandan; onu yakan, onu parçalayan kara kuvvetin, o kudurmuş, o azgın, o kızgın ve mütefessih eski akidenin ellerini, ayaklarını teşkil eden ve bin perişanlığa kan ve ateş dolduran yeniçerilerin de kazanları başlarına devriliyor, kanları dereler gibi akıtılarak vatanda yepyeni bir temizlik yapıyordu.

O müstebitlerin, o müteaffin zihniyetli eskilerin saflarında açılan gediklere, varatılan boşluklara mukabil Âli paşaların, Mustafa Reşit paşaların, Şinasilerin, Ziva paşaların, Mithat paşaların, Hüseyin Avni paşaların, Süleyman paşaların arkasından yürüyen ve gittikçe heybetleşip büyüyen yeni inanın (Ashabı kiramı) yekdiğerini takip eden senelerin içinde kuvvetli bir siper, korkunç bir istihkâm kurmuş oldular.

Nihayet 1293 de Mithatların, Hüseyin Avnilerin, Süleymanların bayraktarlığında yürüyen ve ve bir gece hücumile kahir, zalim kara kuvvetin başını; müstebit padişahı, müsrif ve ebleh hükümdarı sarayının içinde sıkıştıran ve tahtından yuvarlıyan genç harbiyeliler bütün o devamlı mücadelelerin ilk semeresini millete kazandırdılar. Sultan Azizin tahtından defedilmesile millet; asıl varlığının hakkı olan hakimiyetin yarısını kurtarmış oldu. Şimdi bir tarafta yeni inanın kuvvetleri (Meclisi mebusan), öte tarafta müstebit hükümdarın kuvvetlerini korumağa çalışan eski inan (Meclisi ayan) karşıkarşıya gelmiş bulunuyordu.

Yeni inanın bu ilk merhaleyi kazanabilmesi o zaman için çok kıymetli ve ehemiyetli idi. Her nekad hakimiyet

kuvvetinin yarısı milletin elinde, yarısı da saltanatın kanlı pençesinde kalmış idiyse de bu yarım kuvvetle bile açıktan ve fütursuz çalışmağa mazhariyet; ümit olundu ki çok kısa bir zamanda ikinci merhaleyi de fethe ve tam bir hakimiyet ile millet saltanatını kurmağa yol açmış bulunacaktı.

Fakat tahta çıkan sultan muhteris, müstebit hükümdar ikinci Abdülhâmid ve etrafında yer alan yardakçıları, bu yarım hürriyeti istirdat etmek, henüz filiz salan yeni inanın kökünden koparmak için koskoca vatani Moskof ordularının ayakları altında bırakmağa ve hürriyete önayak olanları bu karışıklıkta boğarak yine o eski ve zalimane hükümdarlık hakimiyetiyle milletin boynuna kement atmağa karar vermişti. Netekim vukuat böyle ceryan etti. Bir gün, Moskof orduları Ayastafarosa dikilmiş bulunurken yeni inanın, genç meşrutiyetin istinatgâhı olan «Meclisi mebusan» da yıkılmış ve millet vekilleri ebediyen İstanbuldan teb'it edilmişti.

Garpten gelen hürriyet, müsavât, adalet, uhuvvet orâda nasıl muhtelif zamanlarda kâh doğuşuyla muhitine hayat ve heyecan vermiş ve kâh boğuluşuyla etrafını tekrar matem sunan karanlıklara gömmüş ise, şimdi de şarkta aynı talihsizliğe düşmüş, İstanbulda da uzun bir zaman için kendisine korkunç bir mezar kazılmıştı.

— Sonu var —

N. Korkusuz

Ertik tahsilin önemi .

Zaman ilerledikçe muhtelif branşlardaki tahsil ve terbiyenin cemiyet hayatı içinde aldığı önem artmakta ve daha iyi anlaşılmaktadır.

Medeni memleketlerin tedrisatı tedkik edilecek olursa bu tedrisatın derinleştiği, şekilleştiği daha doğrusu tam menasile - constractive - bir gayeye doğru ilerlediği görülmektedir. Bu ilerleyiş tabii olarak gelecek zamanlar için ümit verici bir alâmettir. Bu ilerleyişle gelecek zamanlardaki tahsil ve terbiyenin geçen zamanlardakinden daha canlı, daha müessir olarak şahısları binnetice cemiyetleri muayyen istikametlerde feyizlendirmeye yarayacağını koldirmek te mümkündür.

Bu branşlardan birisi de «Ticaret tahsil ve terbiyesidir.» Haytın mütemadi değişen şartlarına uymak ve ona daha tesirli olabilmek için zaman zaman programlarını değiştirerek yolda ilerleyen bu branşın memleketimizde başlaması bundan yarım yüzyıl evveline varır. Bu kısa zaman içinde cihan ticaretinde kaydedilen inkişaf çok büyüktür. Aynı zamanda ekonomik işlerin idaresinde de büyük değişiklikler olmuştur. 19 uncu yüzyıldanberi seri bir tempo ile tabii servetleri kemiren sınaî kudret bu temposunu daha sıklaştırdıkça insan zekâsı iş hayatında daha semereli olmak mecburiyetini hissetmiş bulunuyor. İşte bu hissin neticesidir ki 20 ncı yüzyıl istihlal ve istihlak hayatında daha geniş bir inkişaf görülmüştür. Bu artan kudret insan zekâsının bulduğu yeni usul ve idarelerin mahsulüdür.

Şu duruma göre bir memleketin iş hayatı feyzini arttırdıkça, istihlal ve istihlak şubeleri arttıkça görüşleri keskin, ihatalı ve nihayet o şubede kültüre sahip insanlara olan ihtiyaç artmaktadır. Bu elemanları hazırlayacak olan da bu branştaki tahsil ve terbiyedir.

İçinde bulunduğumuz ekonomik devre müstahsil ile müstehlik, amele ile patron arasındaki şahsi temasların yok olduğu ve bilakis bu unsurlar arasında geniş safhaların meydana geldiği bir devredir. Her ekonomik şube mahalli ihtiyaçları karşılamak için değil görmedikleri belki de bilmedikleri uzak piyasaların ihtiyaçlarını karşılamak için çalışıyor. Bu çalışmayı idame ettiren, buna vasıta olan aradaki geniş ve mun tazam ticarî teşkilâtıdır.

Bu geniş teşkilâtın karşısında dikkat ve itinaı arttıracak ticarî bilgilere olan ihtiyacı kimse inkâr edemez.

Son senslerin ekonomik faaliyetleri arasında devletin mühim rolünü görüyoruz. Bu halle anlıyoruz ki son zamanlara kadar ticarî hayatta hakim olan (Laissezfaire) sistemi artık tarihe gömülmüştür. İş hayatı genişledikçe, mudilleştikçe şahsi menfaattan ziyade umumî menfaatla olan alâka o derece artmıştır. Bu hale göre de Devletin iş hayatında olan nazımlık rolü gün geçtikçe artıyor demektir. Devletin bu nazımlık rolü arttıkça iş sahaları genişlemekte ve yapılan sınaî ve iktisadî teşkilât planlarının tatbikine devam olundukça bu şubede yetişmiş elemanlara olan ihtiyaç pek tabii olarak artmaktadır. Yakın zamanlara kadar her yerde bütün gençlerde satvetli, gösterişli mesleklere karşı çok temayül vardı. Bilhassa Osmanlı imparatorluğu zamanında Türklerde ticaret mesleği seviyesi düşkün sayılırdı. Fakat bugün bu meslek dünya gençliğinin koşdukları hayatlarını vakfettikleri bir meslek haline gelmiştir. Cihan harbinden sonra Türkiyede değişmeğe başlayan bu fena telâkki Cumhuriyet devriyle gayesine ermiş bulunuyor. Türk gençliğinin cihana takdir ettirdiği muvaffakiyetler arasına bu muvaffakiyet te katılmıştır.

S. Altan

Hayattan ve kitaplardan notlar.

Her insan kendsinden başlar ve kendisinde biter.

Don juanla Don Kişotun ahfadına bu yer yuvarlağının her tarafında çokça tesadüf edilir.

Olduğundan fazla görünmek istiyen, ya öksürüğünden kuvvet alır ve ya tefahürden. Gülmemek, gülmek içindir.

Az okuyup çok yazan evvelâ kendine acımalıdır ,sonra kariine....

Yüzde iç kâinatın hatları vardır , ne kadar kapatılmak istenilirse o derece okunur.

Hürmette ifrattan şüphe caizdir.

Gurur, budalalık sahnesinin dekorudur.

Başkasından kuvvet istiane edenlerin meyli tahakkümdür.

Bildiğini bilmiyen, sade bir iddiacıdır.

Paltonuzu tutarken arkanızdan vurdu. Bu, uşak intikamıdır !

Hasedin arkasından kin, kinin arkasından zillet gelir.

Susmayı bilen söylemeği unutmaz.

F. N.

Atatürk Trabzonda, Biz Tarih Huzurunda.

Memleket, millet; devlet; bunların hepsi bir mazinin, bir tarihin mahsulü . Memleket; baştanbaşa bir zerresi yabancı olmıyan bir bütünlük, millet , bir tek ad taşıyor, yekpare vatanın bir ucundan diğer ucuna icabında tek bir vücut gibi neşelenen tek bir kalp gibi çarpan bir varlık. Devlet, bu güne kadar tarihin , medeniyetin tanıttığı hür ve müstakil insanlık vicdanının âşık olduğu mâna ve mefhumu hakkiyle ve dünyadaki emsali arasında en yüksek kudret ve şerefi temsil eden şekil ve sistem halinde. Hürriyet ve istiklâlî ulusal hayatında en büyük ideal olarak tanınmış olan bir millet bundan daha başka nasıl olur ? Büyük Türk tarihinin bahtiyar nesli, Atatürk çocukları! Bir dönümün başındasınız. Evvelce Türk milletinin temsil ettiği devlet asırlardanberi eriyen, ışığını gittikçe kaybeden bir mum haline gelmiş hattâ yabancılar buna hasta adam demişti, yani ciğeri çürüyen anbean ölümü muhakkak bir vücut . Bir gün oldu ki asırların çürüttüğü bu varlıktan dipdiri bir gençlik doğdu; hadiseye mucize dediler . Trabzon 10, 11 Haziran günleri, o mucizeyi yaratanı sinesinde konukladı. Muhakkak ki Trabzon tarihinin en önemli hadiselerinden biri de bu olacaktır. Atatürk Trabzonu ilk ziyaretinde, fırkacılık dedikodularının henüz sönmediği bir zamanda, gidilecek yolu halâ sarahatla göremiyenleri ikaz edecek bir vecizeyi burada söylemiş-

lerdi (Ben bitaraf değil, bir tarafım Cümhuriyet ve inkılâp tarafıyım) buyurmuşlardı. Bu söz, takriben 10 yıl önce söylenmişti. Büyük Türkün bu defaki ziyaretle -rinde Trabzonda umumî bir tahassüsle beraber yüksek bir vecd içinde de kaldıklarını gördük .

(Kültür Elemanlarından, kültür varlığından memnun ve müftehir oldum) buyurdular. Hakikaten şehirde, baştabaşa geçtikleri yol, bir ebediyet yoluydu, kız erkek cümhuriyet ve inkılâp çocuklarının kalpten ve histen yapılmış hatları arasından geçtiler. İstiklâl ve inkılâp tarihini okuyan yeni nesil o gün o tarihin yaratıcısı ile karşı karşıya idi . O çocuklar , 17 inci asır sonuna doğru Viyanadan başlayan felâketli ricatı 1921 de Sakaryada durduran büyük Gaziyi, köhne ve kozmopolit İmparatorluğun enkazı içinden yeni ve güneş hayatıyetli Türkiye'yi yaratan Atatürkü görüyorlardı, cehaletin, taassubun, geriliğin gurubu ile irfanın, şerefin , istiklâl ve hürriyetin mücessem tulûunu seyrediyorlardı . Seneler içinde vermeğe çalıştığımız dersler, duygular hakikat olmuş münevver genç nesil tarihle, Atatürk'le karşılaşmıştı. Türk tarihine istikamet veren çelik iltimalı gözlerin pırıltısı buradaki cümhuriyet gençliğinin ruhunu daha yakından ısıtmış onda yeni şimşekler yaratmış oldu .

A. Günel

HAYAT.

Trabzon vect içinde!.. Şehirde bir gece içinde, bir senede yapılamıyan yapılıyor.. Her yer pırıl, pırıl.... Trabzon tıpkı süslenmiş, bezenmiş bir gelin evi gibi.. Hayır gelin evi değil bizzat bir gelin... Yıllarca beklediği kısmetine nihayet kavuşan bir gelin.... O kadar şen, o kadar meş'ut.... Güzel, yeni elbisesini geyniş, allanmış, pullanmış, mutlu başına biricik tacını koymuş ayakta ve sabırsız!... Kendisine şimdiye kadar eski püskü geydirmeği reva görenlerden şikâyet değil onlarla istihzaya bile tenezzül etmiyor..

Herkes doğacak günü bekliyor.. Ağızlar, kafalar, yürekler hep tek söz, tek düşünce ve tek sevgi ile dolu — Atatürk — geliyor.

ATATÜRK Trabzondadır. Cadeler güllerle güler yüzlerle dolu.. Pencereleer canlı mahyalarla süslü.... Atatürk aramızdan geçiyor, Onu görüyoruz, duruyor, konuşuyor... Elini öpüyoruz... Aman şu tatlı rü'ya biraz daha sürse!.. Ne? Rü'ya mı? Yok acanım bu hakikat!.. İşte elini öpüyoruz, O "teşekkür ederim", diyor.. Nasıl? O mu teşekkür ediyor? Öyle ya O yani biz, hepimiz ve bu bir rü'ya değil..

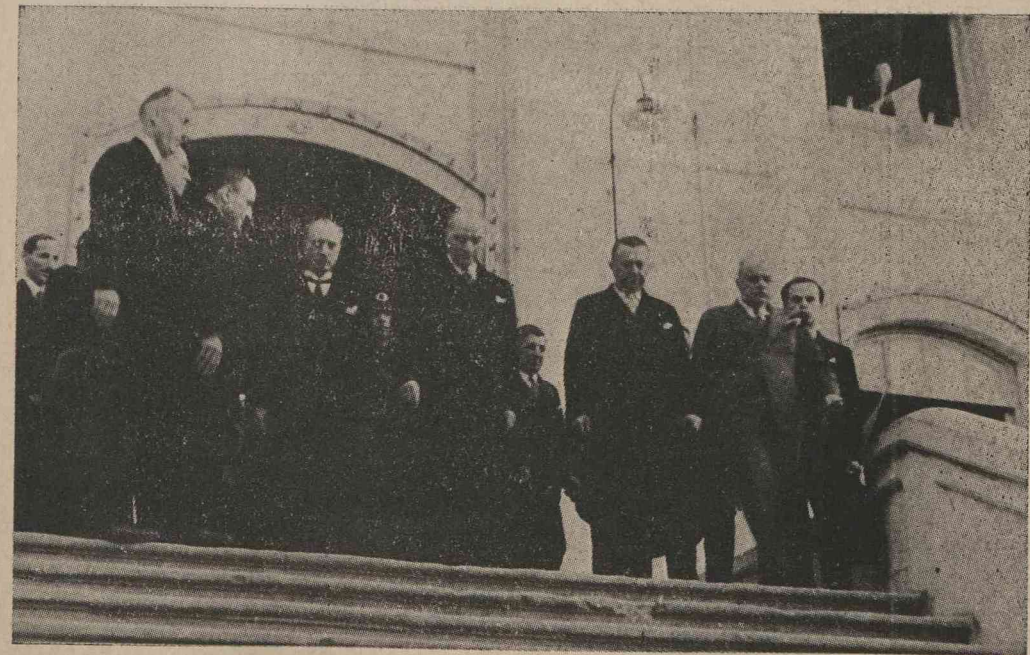
Bu büyük tarihe daha iki defa mazhar olan Trabzon, O zamanları ancak rü'yada görebilmişti.. Büyüklere görünmemek, hele ses çıkarmamak, bize, terbiye icabı diye öğretilmişti. Pencereleerimizin kafeslerini sıkı, sıkı kapamıştılar.. O zamandanberi içimizde sıkışmış duran ve durdukça artan heyecanımız, bugün Atatürk'ün öz ve Uz erleri ilhamile nihayet coşkun bir sel halinde akmaktadır. Oh! Ne mutlu!....

Ve biz kendimize geliyoruz. Senerce saklanan ve artan bu heyecan, Trabzonda yalnız insanları değil bütün Trabzonu taşıla toprağıla cıvıhuruşa getirmiş sanki.... Mabetler dile gelmiş "HOŞGELDİN BÜYÜK MİSAFİR", diye haykırıyor, dilsizleri secdeye varmış ve işte bu rü'ya değil asıl uykudan uyanış.... Hakikatla yüz yüze geliş!.....

Trabzon, heyecanını, bağırarakla istediği gibi işittiremeyecek sanıyor.. Yer.yer kurduğu taklar üzerine "Bize can verdin ATATÜRK", yazılı.... O, bu yazıları okuyor. Memleketin saf, temiz, içten duygularını anlıyor ve duyuyor... 19 sene evvelisini telmihan yazılmış bu şükran borcu ifadesi-

Ulu Önderimiz Hükûmet binasını teşrif buyururken

F. İbrahim Sürmen

Cumhur Reisimiz Hükûmet binasından çıkarlarken

Atatürk Aramızda.

İstanbuldan hareketi şehre bir ışık hızıyla yayıldı. Yıldızlı bir geceden sonra ufuktan yavaş yavaş yükselen güneşin kudretli eli nasıl her varlığa yeni bir can verirse, bu müjdenin yarattığı hayat da, her yüzde, yaklaşan saadet güneşinin verdiği şevk ve heyecanla gittikçe artan bir ışık parçası gibi görünüyor. Trabzon bu saadete iki defa daha ermiş, ona hayat veren güneşle, o altın saçlı güneşle ısınmış, parlamış, nurlanmıştı.

Onu 1919 danberi tanıyan Karadeniz dalgaları, şimdi bu Büyük Misafire yol vermek, bu eşsiz sevinci Trabzona yetiştirmek için birbirleriyle, Onu taşıyan gemiyle, rüzgârla yarış ediyorlar. Radyolar, oparlörler her dakika yeni haberler veriyor...

10 Haziran yalnız yaşayan Trabzonluların hayatında değil, Trabzon tarihinde mukaddes olarak anılacak üç kutlu günden biri...

Evler damlarına, yollar dar uçlarına kadar her yerden koşup gelenlerle dolu... Kalplerde sevgi, yüzlerde sevinç var... Deniz haşmetli... İzmir'i

ne O, 19 asır sonra dahi anılacak bir cevap veriyor ve soruyor:

"Suyunuz mu yok? Susuz hayat olmaz, en iyi suyun gelmesi için projeler yapilsın..."

Su — Hayat, can... Su vermek can vermek, hayat vermek....

Allah da mukaddes kitabında "BİZ HER ŞEYE HAYATI SU İLE VERDİK," diyor.

Bu da tarihin hulâsası.

Şinasi

kuşatan yüzlerce motor ve sandaldan saygı sesleri yükseliyor. Yorulan dalgalar şimdi koşudan çıkmış küheylânlar gibi köpüklü nefeslerle kumlarda dinleniyor...

Saat 14... Toplar gürüyor... İnsan kümelerinde bir kımıldanış var... Otomobil korneleri ötüyor... Halk coştukça coşuyor.. Dizilerde ileri geri inhinalar var.. Polisler halkı tutamıyor...

İşte bir otomobil.. Kumandan, Vali... İkinci otomobil.. Evet, O... Bir sarı baş.. Türk dünyasına, hayır bütün cihan tarihine doğmuş bir güneş, memnun, gülümsiyerek eliyle selâm veriyor.. Halk bağıyor "Yaşa, var ol,.. Her talebe sanki gönlünü koparıp veriyormuş gibi önüne çiçek atıyor.. Herkeste "Canımız senindir, onu istediğin gibi harcıyabilirsin,, diyen bir eda var. Fakat otomobil ne kadar hızlı gidiyor.. Herkes sızlanıyor.. Bu yedi yıllık tehaşşür ve iştiyakı nasıl giderecek.. Bağıyorlar, bağıyorlar.. Nefesleri kesilinceye, sesleri kısılmıncıya kadar.. "Yaşa.. Büyük Ata,,.

* *

Gittii dediler, İnânmadım.. Evet gitmiş.. O sabah çok erken, uyandırma kıyamadığı Trabzonlulara selâm ve sevgilerini bırakmış.

Bahtiyar Trabzon güvercinleri! Ne mutlu size, neslinizi bugüne kadar sayesinde türetebildiğiniz Atamızın elinden ikinci bir nimete kondunuz....

Şimdi gözler uzanıp giden boş ufukları tarıyor. Atamızı gördük diyen bütün başlardan hüznü bir gurur taşıyor.

N. E.

Evimizin faaliyeti .

Halkevinin bütün kolları Atatürk'ün yüksek tevveccüh ve iltifatlarının verdiği büyük şevkle faaliyetini bir kat daha artırmak için çalışmakta , önümüzdeki yıl için esaslı bir program hazırlamaktadır . Halkevinde geçende açılan sergilere ilâve-

ten Elçin biçki dikiş yurdunun büyük sergisi açılmıştır. Büyük salon baştanbaşa bir yılın kıymetli eserlerle doludur. Her gün bir çok kimseler tarafından ziyaret edilmektedir. Yurdun müdürü Bayan Nerimanı tebrik ederiz.

İnan

Okuyucularımıza :

- 1 — İNAN evvelce yazdığımız gibi hepimizin ve herkesin mecmuasıdır . Bu itibarla kıymetli okuyucularımızdan mecmuanın gayesine uygun yazılarının gönderilmesini dileriz .
- 2 — Atatürk'ün teşrifleri münasebetile , yazılarımızın çokluğundan geçen sayıdan devam eden bazı yazıları bu sayıya koyamadık. Özür dileriz.

İnan

Abone şartlarımız : HER YER İÇİN YILLIĞI (180) kuruştur .

Müracaat yeri : Trabzon Halkevi : İNAN

Basıldığı yer : Yeniyol Basımevi

Mes'ul müdürü : A. GÜNEL

Fiyatı [15] Kuruştur

